

УДК 343.9

Арсен НЕМЦЕВ

Національний університет “Львівська політехніка”,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти
arsen.niemtsev.pv.2022@lpnu.ua
ORCID: 0009-0001-8933-7296

Марія КОВАЛЬ

Національний університет “Львівська політехніка”,
доцент кафедри міжнародного та кримінального права
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти,
кандидат юридичних наук, доцент
mariia.m.koval@lpnu.ua
ORCID: 0000-0003-1830-7003

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ЯК ПРОВІДНА ГАЛУЗЬ ПРАВА У СПІВВІДНОШЕННІ З МІЖНАРОДНИМИ ПРАВОВИМИ СИСТЕМАМИ ЄС ТА США

<http://doi.org/10.23939/law2024.44.167>

© Немцев А., Коваль М., 2024

Кримінальний процес є однією з провідних галузей права, яка відіграє ключову роль у забезпеченні правопорядку, справедливості та дотримання прав людини. У контексті глобалізації та інтеграції міжнародних правових систем, особливо систем Європейського Союзу (ЄС) та Сполучених Штатів Америки (США), кримінальний процес набуває особливого значення. Порівняння кримінальних процесів України, ЄС і США дає змогу виявити спільні риси, відмінності та найкращі практики, які можуть бути адаптовані для підвищення ефективності національних систем правосуддя.

Основними напрямками співвідношення кримінального процесу України з міжнародними системами права ЄС та США є питання дотримання прав людини, прозорості судового процесу, рівності сторін і доступу до правосуддя. Вивчення підходів цих правових систем допомагає визначити, яким способом міжнародні стандарти можуть бути впроваджені на національному рівні для покращення правової захищеності громадян.

ЄС характеризується високим рівнем інтеграції кримінального законодавства між державами-членами, що забезпечує єдність правових підходів і спрощення процедур у межах Союзу. Важливим аспектом європейського кримінального процесу є акцент на захисті прав людини та свобод, зокрема через Європейську конвенцію з прав людини.

Кримінальний процес у США відзначається складною структурою, зумовленою федеральною системою, де кожен штат має власну судову систему, проте ключовим принципом залишається дотримання Конституції США та рішень Верховного Суду. Особливу увагу надають процедурним гарантіям обвинуваченого, зокрема праву на справедливий суд, що є фундаментальним принципом американської правової системи.

Аналіз співвідношення кримінальних процесів України, ЄС і США дає можливість глибше зрозуміти правові механізми та розробити рекомендації щодо адаптації успішних інститутів і практик для українського законодавства.

Ключові слова: кримінальний процес, міжнародне право, Європейський Союз, США, права людини, правова система, судова система, правосуддя, порівняльне право, правові стандарти.

Постановка проблеми. Кримінальний процес як провідна галузь права забезпечує захист прав і свобод громадян та гарантує справедливість у процесі розгляду кримінальних справ. Однак у сучасних умовах глобалізації та взаємодії правових систем виникає потреба у погодженні національних правових норм відповідно до міжнародних стандартів. В Україні, яка прагне інтеграції до європейської спільноти та посилення співпраці зі Сполученими Штатами, виникає нагальна необхідність вдосконалення кримінального процесу з урахуванням досвіду ЄС та США.

Основною проблемою є пошук оптимальних шляхів гармонізації українського кримінального процесу із міжнародними правовими системами, що включає інтеграцію європейських стандартів захисту прав людини та адаптацію передових практик правосуддя з правової системи США. При цьому постають питання ефективності правозастосування, процедурних гарантій сторін процесу та забезпечення рівного доступу до правосуддя в умовах реформування правової системи України.

Актуальним є дослідження питань адаптації національних норм до міжнародних стандартів, зокрема у сфері забезпечення прав обвинуваченого, прозорості судового розгляду та ефективності взаємодії між правоохоронними органами різних країн.

Аналіз досліджень проблеми. В Україні тема кримінального процесу в міжнародному контексті активно досліджується юристами-правознавцями, які фокусуються на співвідношенні національного права з міжнародними стандартами. Михайло Буроменський – відомий український правознавець, який досліджує питання захисту прав людини в кримінальному процесі, а також інтеграцію українського кримінального права в європейську систему. Віктор Молдован – дослідник порівняльного права, який порівнює системи кримінального процесу України та ЄС, особливо у питаннях гармонізації процесуальних норм. Тетяна Варфоломеева – активно досліджує питання прав людини в кримінальному процесі та інтеграцію міжнародних стандартів у національне законодавство України.

Багато українських дослідників також співпрацюють з міжнародними організаціями, зокрема з Радою Європи та ОБСЄ, що підтримують дослідження щодо адаптації національних правових систем до європейських стандартів.

Метою цього дослідження є порівняльний аналіз кримінального процесу України з правовими системами Європейського Союзу (ЄС) та Сполучених Штатів Америки (США) для виявлення спільних елементів і відмінностей, а також розробка рекомендацій щодо вдосконалення національної системи кримінального правосуддя. Особлива увага надається питанням захисту прав людини, ефективності судових процедур, рівності сторін та забезпечення прозорості правосуддя, що сприятиме підвищенню рівня відповідності української правової системи міжнародним стандартам.

Виклад основного матеріалу. Кримінальний процес в Україні є ключовою складовою частиною правової системи, яка регулює відносини між державою і громадянином у сфері кримінального правосуддя. Основними завданнями кримінального процесу є захист суспільства від злочинності, забезпечення прав і свобод осіб, що залучені до кримінального процесу, та гарантування справедливого судового розгляду [4]. Однак у сучасних умовах Україна стикається з низкою викликів і проблем, що впливають на ефективність функціонування кримінальної юстиції.

Однією з головних проблем є недотримання прав людини під час досудового розслідування та судового розгляду. У багатьох випадках спостерігаються порушення прав на захист, на доступ до адвоката та на презумпцію невинуватості. Особливо це стосується затриманих і підозрюваних осіб, які можуть зазнавати тиску з боку правоохоронних органів або потерпати від необґрунтованих обмежень своїх прав. Недосконалість системи запобіжних заходів, як-от застосування арешту без достатніх підстав, залишається проблемою, що впливає на справедливість процесу [9].

Ефективність судових процедур також є предметом серйозної критики. В Україні часто спостерігаються затягування розгляду кримінальних справ, що може тривати роками. Це пов'язано як із недостатньою кількістю суддів і перевантаженістю судів, так і з процедурними складнощами, які часто використовуються адвокатами для затягування процесу. Брак чітких строків розгляду справ призводить до затягування правосуддя, що порушує право на справедливий судовий розгляд у розумні строки.

Іншою значною проблемою є корупція в системі кримінального правосуддя. Хоча в Україні було зроблено кроки для боротьби з корупцією в судовій системі, проблема залишається актуальною. Вплив корупції на процес розслідування, обвинувачення та винесення вироків підриває довіру до судової системи та знижує ефективність кримінального процесу [1]. Це створює несприятливі умови для забезпечення справедливості та об'єктивності у кримінальних справах.

Окрему увагу привертає питання правового захисту сторін процесу. В Україні все ще існують серйозні проблеми з рівністю сторін у кримінальному процесі. Підозрювані та обвинувачені часто опиняються в невідвладному становищі через недоступність кваліфікованої правової допомоги, особливо у віддалених регіонах. Водночас потерпілі також не завжди отримують належний захист своїх прав та інтересів. Це свідчить про необхідність вдосконалення системи правової допомоги та підвищення доступності адвокатських послуг.

Крім того, український кримінальний процес потребує кращої координації між різними державними органами, що беруть участь у розслідуванні та судовому розгляді справ. Часто брак належної комунікації між поліцією, прокуратурою та судом призводить до неефективного розслідування або невчасного подання доказів. Це своєю чергою може впливати на якість судових рішень та порушувати права учасників процесу [3].

Отже, сучасний стан кримінального процесу в Україні характеризується низкою серйозних проблем, які потребують невідкладного розв'язання. Зокрема, потрібно посилити захист прав людини, підвищити ефективність судових процедур, знизити рівень корупції в судовій системі та забезпечити рівний доступ до правової допомоги. Реформа кримінального процесу повинна орієнтуватися на міжнародні стандарти та передовий досвід інших країн, що дасть змогу підвищити довіру до системи правосуддя в Україні й забезпечити належний рівень захисту прав усіх учасників кримінального процесу.

Кримінальні процеси Європейського Союзу та Сполучених Штатів Америки мають істотні відмінності, які зумовлені історичними, правовими та культурними особливостями цих правових систем [3]. Однак, незважаючи на різницю в підходах, обидві системи мають спільну мету – забезпечення справедливого правосуддя та захисту прав обвинувачених, що робить їх важливими об'єктами для порівняльного аналізу з метою вдосконалення українського кримінального процесу.

У країнах Європейського Союзу кримінальний процес побудований на основі континентальної правової традиції, де переважно використовується інквізиційна система. Вона передбачає активну роль судді, що виступає не тільки як нейтральний арбітр, але й як дослідник, який керує процесом збору доказів і контролює хід розслідування. Одним із ключових аспектів є акцент на дотриманні прав людини, що забезпечується не тільки національними законами, але й міжнародними зобов'язаннями, зокрема через Європейську конвенцію з прав людини (ЄКПЛ). Суд Європейського Союзу та Європейський суд з прав людини є важливими інституціями, що гарантують виконання цих стандартів.

Водночас кримінальний процес у США базується на англосаксонській правовій системі, де домінує змагальна модель правосуддя. У цій системі суддя відіграє роль арбітра між сторонами – обвинуваченням і захистом – які мають рівні можливості для представлення своїх доказів та аргументів. Принцип презумпції невинуватості є ключовим елементом кримінального процесу, а право на справедливий суд закріплено в Конституції США. Важливим аспектом є також значна роль присяжних, які вирішують питання винуватості обвинуваченого.

Однією з головних спільних рис кримінальних процесів ЄС та США є високий рівень захисту прав обвинуваченого. В обох системах передбачено право на адвоката, право на мовчання, заборону катувань та право на оскарження незаконних дій правоохоронних органів. Крім того, як у США, так і в ЄС, важливою складовою є забезпечення справедливого суду, що містить право на неупереджений судовий розгляд та доступ до ефективних правових засобів захисту. Водночас у США більше уваги надається процедурним гарантіям, як-от право на швидкий судовий розгляд, що регулюється Шостою поправкою до Конституції [7].

Проте між системами ЄС та США існують й істотні відмінності. Наприклад, у країнах ЄС кримінальний процес зазвичай є більш формалізованим і тривалим, оскільки суддя контролює всі етапи процесу. Це може призвести до затягування справ, проте забезпечує більшу ретельність розслідування. У США ж процес, навпаки, має тенденцію до швидшого розгляду справ, завдяки меншій формалізації та широкому використанню угод про визнання винуватості (plea bargaining), що дає змогу сторонам дійти згоди без проведення судового процесу. Такий механізм сприяє швидкому вирішенню справ, але іноді піддається критиці через ризик порушення прав обвинувачених, які можуть погоджуватися на угоду під тиском, не маючи можливості повністю захистити свої інтереси.

Особливе значення в кримінальному процесі ЄС має захист прав людини через міжнародні інструменти, зокрема Європейську конвенцію з прав людини та систему європейських судів. Це дає змогу громадянам звертатися до Європейського суду з прав людини у разі порушення їхніх прав, що значно підвищує рівень захисту [5]. У США ж захист прав обвинуваченого гарантується на національному рівні через Конституцію та рішення Верховного Суду. Важливо відзначити, що в США захист прав обвинуваченого значною мірою базується на прецедентному праві, що надає суддям можливість більш гнучко підходити до вирішення конкретних справ.

Також важливою відмінністю є роль прокуратури та правоохоронних органів. У ЄС прокуратура відіграє активну роль у процесі розслідування та подання доказів, співпрацюючи з судом. У США прокурорська влада значно ширша, і прокурори мають більше автономії у вирішенні, які обвинувачення висувати та як вести справу. Це створює різні моделі взаємодії між сторонами процесу та державними органами в обох системах.

Отже, порівняльний аналіз кримінальних процесів ЄС та США дає змогу зробити висновок, що обидві системи мають свої сильні сторони та виклики. Європейська система вирізняється більшим акцентом на захисті прав людини та міжнародному контролі, тоді як американська система пропонує більш оперативне правосуддя та сильні процесуальні гарантії. Цей аналіз є корисним для вдосконалення кримінального процесу в Україні, оскільки дає змогу врахувати переваги обох

моделей та застосувати їх на практиці для підвищення ефективності та справедливості національної системи правосуддя.

Враховуючи сучасні виклики кримінального процесу в Україні, а також досвід правових систем Європейського Союзу та Сполучених Штатів Америки, існує низка ключових рекомендацій для його вдосконалення. Метою цих змін є підвищення ефективності правозастосування, забезпечення більшої прозорості та захисту прав учасників процесу. Впровадження найкращих практик міжнародного досвіду може значно сприяти реформуванню системи кримінального правосуддя в Україні [4].

Однією з найважливіших рекомендацій є посилення захисту прав людини в кримінальному процесі. Це не лише забезпечення права на справедливий суд, а й створення механізмів, що гарантують рівний доступ до правосуддя для всіх учасників процесу, незалежно від їхнього соціального статусу чи фінансових можливостей. У цьому контексті варто розглянути досвід ЄС, де великий акцент робиться на праві на захист та доступі до адвокатської допомоги на кожному етапі кримінального процесу. Важливим кроком може стати запровадження системи безкоштовної правової допомоги для осіб, які не мають змоги оплатити послуги адвоката, що сприяло б забезпеченню рівності сторін у процесі.

Іншим важливим аспектом є потреба вдосконалення механізмів контролю за дотриманням прав підозрюваних і обвинувачених під час досудового розслідування. В Україні часто спостерігаються порушення презумпції невинуватості та використання непропорційних запобіжних заходів, як-от необґрунтоване тривале тримання під вартою. У цьому контексті можна перейняти практику США щодо чіткого регулювання умов застосування запобіжних заходів, а також активнішого використання альтернативних заходів, таких як електронний моніторинг або домашній арешт. Це дасть змогу зменшити кількість випадків тримання під вартою до винесення вироку та посилить захист прав обвинувачених.

Важливим напрямом реформування є підвищення ефективності судових процедур. В Україні досі існує проблема надмірного затягування розгляду кримінальних справ, що порушує право на судовий розгляд у розумні строки. Тут досвід США може бути корисним завдяки більш чітким строкам розгляду справ і активному використанню механізму угод про визнання винуватості. Однак під час запровадження таких угод потрібно забезпечити належний контроль за їх застосуванням, аби уникнути зловживань з боку правоохоронних органів та порушення прав обвинувачених [7].

Однією з важливих рекомендацій є також посилення незалежності судової влади. Незалежність судів є ключовим фактором у забезпеченні справедливості та неупередженості в кримінальному процесі. В Україні все ще існують проблеми з впливом на суддів з боку політичних або економічних інтересів. У цьому аспекті досвід країн ЄС, зокрема створення механізмів міжнародного контролю за дотриманням судової незалежності, може бути корисним. Зокрема, можна розглянути можливість запровадження системи громадського або міжнародного моніторингу судових процесів для підвищення прозорості й відповідальності судової системи.

Окремо треба звернути увагу на питання підвищення професійної підготовки суддів, прокурорів і слідчих. Низький рівень професіоналізму та недостатня кваліфікація учасників процесу є однією з причин затягування розгляду справ і порушення прав учасників процесу. У ЄС і США існують системи безперервного навчання для представників судової влади та правоохоронних органів, що дає змогу підтримувати високий рівень знань про законодавчі зміни та передові практики. В Україні варто створити подібні програми навчання, а також запровадити регулярну атестацію суддів і прокурорів для підвищення якості правозастосування.

Крім того, в українському кримінальному процесі потрібно запровадити більш прозорі та ефективні механізми збору і подання доказів. У США широко використовуються новітні технології

для забезпечення точності та прозорості доказової бази, що сприяє швидкому і справедливому розгляду справ. Україні варто вдосконалити інфраструктуру для зберігання і перевірки доказів, а також забезпечити належну технічну підготовку фахівців, які працюють із доказовою базою [8].

Висновки. Зрештою, важливою рекомендацією є активізація співпраці з міжнародними організаціями та правоохоронними органами інших країн. Україна повинна розширювати взаємодію з ЄС та США у сфері кримінального правосуддя, переймати найкращі практики і брати участь у міжнародних ініціативах із боротьби з транскордонною злочинністю. Впровадження європейських стандартів у кримінальний процес сприятиме підвищенню рівня захисту прав людини та наближенню української правової системи до світових стандартів.

Отже, реформування кримінального процесу в Україні на основі міжнародного досвіду є комплексним завданням, яке охоплює багато аспектів – від захисту прав людини до забезпечення ефективності судових процедур. Впровадження цих рекомендацій допоможе створити більш прозору, справедливу та ефективну систему правосуддя, що відповідатиме потребам суспільства та вимогам міжнародних стандартів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Співвідношення кримінального процесу з іншими галузями права та суміжними науками. URL: <https://dopomogastudentam.com.ua/spivvidnoshennya-kriminalnogo-proczesu-z-inshimi-galuziyami-prava-ta.html> (Дата звернення: 12.09.2024).
2. Міжнародне право в системі джерел кримінального процесуального права України. URL: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/3_2017_Shulo_Novojilov.pdf (Дата звернення: 12.09.2024).
3. Конституційне право. URL: https://www.osce.org/files/f/documents/9/d/489959_0.pdf (Дата звернення: 12.09.2024).
4. Кримінальне право в умовах глобалізації суспільних процесів: традиції та новації. URL: https://ivpz.kh.ua/wpcontent/uploads/2020/05/%D0%97%D0%B1_%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B2-%D0%9A%D1%80%D0%B8%D0%BC%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE_2020_01062020-1.pdf (Дата звернення: 12.09.2024).
5. Правові системи західної традиції права. URL: https://arm.naiu.kiev.ua/books/legal_comparativistics/nm/lec3.html (Дата звернення: 12.09.2024).
6. Поняття кримінального процесу як діяльності компетентних органів і посадових осіб. URL: <http://mego.info/%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB/%E2%84%96-1> (Дата звернення: 12.09.2024).
7. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України від 28 черв. 1996 р. / Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30, 141 с.
8. Кримінальний процесуальний кодекс України. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9–10, № 11–12, № 13, 88 с.). База даних “Законодавство України” / ВР України. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/stru#Stru> (Дата звернення: 12.09.2024).
9. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 2 черв. 2016 р. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 31, 545 с.

REFERENCES

1. *Spivvidnoshennia kryiminalnoho protsesu z inshymy haluziamy prava ta sumizhnymy naukamy* [The Relationship of Criminal Procedure with Other Branches of Law and Related Sciences]. Retrieved from: <https://dopomogastudentam.com.ua/spivvidnoshennya-kriminalnogo-proczesu-z-inshimi-galuziyami-prava-ta.html> (Accessed: 12.09.2024). [In Ukrainian].
2. *Mizhnarodne pravo v systemi dzherel kryiminalnoho protsesualnoho prava Ukrainy* [International Law in the System of Sources of Criminal Procedural Law of Ukraine]. Retrieved from: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/3_2017_Shulo_Novojilov.pdf (Accessed: 12.09.2024). [In Ukrainian].

3. **Konstytutsiine pravo** [Constitutional Law]. URL: https://www.osce.org/files/f/documents/9/d/489959_0.pdf (Accessed: 12.09.2024) [In Ukrainian].
4. **Kryminalne pravo v umovakh hlobalizatsii suspilnykh protsesiv: tradytsii ta novatsii** [Criminal Law in the Context of Globalization of Social Processes: Traditions and Innovations]. Retrieved from: https://ivpz.kh.ua/wpcontent/uploads/2020/05/%D0%97%D0%B1_%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B2-%D0%A%D1%80%D0%B8%D0%BC%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE_2020_01062020-1.pdf (Accessed: 12.09.2024). [In Ukrainian].
5. **Pavovi systemy zakhidnoi tradytsii prava** [Legal Systems of the Western Legal Tradition]. Retrieved from: https://arm.naiu.kiev.ua/books/legal_comparativistics/nm/lec3.html (Accessed: 12.09.2024). [In Ukrainian].
6. **Poniattia kryminalnoho protsesu yak diialnosti kompetentnykh orhaniv i posadovykh osib.** [The Concept of Criminal Procedure as the Activity of Competent Authorities and Officials]. Retrieved from: <http://mego.info/%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB/%E2%84%96-1> (Accessed: 12.09.2024). [In Ukrainian].
7. **Konstytutsiia Ukrainy** [Constitution of Ukraine]: Adopted at the Fifth Session of the Verkhovna Rada of Ukraine on June 28, 1996. Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. 1996. No. 30, 141 p. [In Ukrainian].
8. **Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy** [Criminal Procedure Code of Ukraine]: Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR), 2013, No. 9–10, No. 11–12, No. 13, 88 p.). Retrieved from: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/stru#Stru> (Accessed: 12.09.2024). [In Ukrainian].
9. **Pro sudoustrii i status suddiv** [On the Judiciary and the Status of Judges: Law of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 2 cherv. 2016 r. Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR), No. 31, 545 p. [In Ukrainian].

Дата надходження статті: 22.09.2024 р.

Arsen NEMTSEV

Lviv Polytechnic National University,
Educational and Research Institute of Law,
Psychology and Innovative Education,
Student of the First (Bachelor)
Level of Higher Education
arsen.niemtsev.pv.2022@lpnu.ua
ORCID: 0009-0001-8933-7296

Mariia KOVAL

Lviv Polytechnic National University,
Educational and Research Institute of Law,
Psychology and Innovative Education,
Associate Professor of the International
and Criminal Law Department,
Ph.D. in Law, Associate Professor
mariia.m.koval@lpnu.ua
ORCID: 0000-0003-1830-7003

CRIMINAL PROCEDURE AS A LEADING BRANCH OF LAW IN RELATION TO THE INTERNATIONAL LEGAL SYSTEMS OF THE EU AND THE USA

Criminal procedure is one of the leading branches of law that plays a crucial role in maintaining law and order, justice, and human rights. In the context of globalization and the integration of international legal systems, particularly those of the European Union (EU) and the United States of America (USA), criminal procedure takes on special significance. Comparing the criminal procedures of

Ukraine, the EU, and the USA allows for the identification of common features, differences, and best practices that can be adapted to enhance the effectiveness of national justice systems.

The primary areas of comparison between Ukraine's criminal procedure and the international legal systems of the EU and the USA include issues related to human rights protection, transparency of judicial processes, equality of parties, and access to justice. Studying the approaches of these legal systems helps to determine how international standards can be implemented at the national level to improve legal protection for citizens.

The EU is characterized by a high level of integration in criminal legislation among member states, which ensures uniform legal approaches and streamlined procedures within the Union. An important aspect of the European criminal procedure is the emphasis on protecting human rights and freedoms, notably through the European Convention on Human Rights.

In the USA, criminal procedure is marked by a complex structure due to the federal system, where each state has its own judicial system. However, a key principle remains adherence to the US Constitution and the rulings of the Supreme Court. Particular attention is given to procedural guarantees for the accused, including the right to a fair trial, which is a fundamental principle of the American legal system.

Analyzing the relationship between the criminal procedures of Ukraine, the EU, and the USA provides a deeper understanding of legal mechanisms and helps develop recommendations for adapting successful institutions and practices to Ukrainian legislation.

Keywords: criminal procedure, international law, European Union, USA, human rights, legal system, judicial system, justice, comparative law, legal standard.